

Peter Stuchlík

PERÍ *nebo* OLOVO

PEŘÍ NEBO OLOVO

Peter Stuchlík

PŘEDMLUVA – DŮLEŽITÁ

Tyto povídky mají svůj prapůvod v dávných dobách, kdy mě učil pan Dr. Ivan Vyskočil. Úžasný člověk, nesmírně moudrý a chápavý, skvělý pedagog a ekvilibrista s češtinou. Základním kamenem se tedy staly povídky, které jsem napsal jako „domácí úkoly“ z jeho seminářů. Když se některé z nich dostaly do edičního plánu jednoho velkého nakladatelství, dopsal jsem i pár dalších ve shodném „žánru“, aby to vydalo na malou knížku.

Řada povídek je vyprávěna v 1. osobě jednotného čísla. Ve většině případů nevyjadřují názor autora, ale vypravěče! První osoba byla použita záměrně jako funkční prostředek zdůrazňující subjektivitu sdělovaného nebo zdůrazňující přesně určitý úhel pohledu. Také je možné se v textu setkat s výrazy: „Vykašlat se na to“, „musíš“ apod. Jedná se o tzv. „Básnickou licenci“. Ta byla použita tam, kde bylo zapotřebí blíže charakterizovat danou osobu. Ve skutečnosti takové pocity ani potřeby nemám, ale použil jsem je proto, že to zadaný „domácí úkol“ vyžadoval, nebo proto, abych zpřístupnil konkrétní sdělení.

V povídkách je mnoho sdělení, ale důležitější je, že mají za účel pobavit, ale především předložit celou řadu otázek k zamyšlení.

MOJE KARIÉRA

Chtěl jsem k cirkusu. Ale nevzali mě. Měli volné jen místo šaška a já chtěl být kouzelníkem. Nezoufal jsem si a nastoupil do výzkumného ústavu.

A protože jsem pletení znal jenom prostřednictvím svetrů, které jsem nosil a o bavlně jsem věděl jen to, že ji černoši sbírají na plantážích, dali mi za úkol vyvinout nové dámské kalhotky. Prý mám dostatečnou kvalifikaci, abych přišel s novými převratnými myšlenkami.

Teda nešlo o bavlněné kalhotky, ale umělohmotné. Tak dlouho jsme chemizovali náš průmysl, až jsme nevěděli, co s těmi umělými

hmotami dělat. Už je nechtěli ani v Karibském moři, ani v Africe. Proto někdo dostatečně vysoko, s dostatečnou váhou hlasu přišel na to, že z nich budeme vyrábět kalhotky. Ale ty musí mít vlastnosti bavlny. A pak to padalo, níž a níž, až níž už to nešlo a měl jsem to na talíři já.

Po ročním studiu chytrých knih, jsem začal tušit, že chemie je mocná čarodějka, a že zadané úkoly splníme. Dali jsme se do experimentování. První úspěšné vzorky jsme rozeslali ke zkouškám na různé instituce. Po půl roce jsem obdržel dopis ze státního muzea, ve kterém mi psali, že materiál, zaslaný jim prostřednictvím Ministerstva, se jim nakonec podařilo určit. Jedná se prý o jakousi součást oděvu perské jízdy. Zhruba v téže době jsem se v odborném časopise dočetl, že Japonci začali vyrábět nový druh neprůstřelné vesty.

Nevzdali jsme se. Po dalších pokusech jsme vyrobili materiál, z kterého již kalhotky ušít šly. Ty jsme předložili ke zkouškám nošením. Ústav, který zkoušky prováděl, měl sice brzo nedostatek zaměstnankyň, ale výsledek tu byl. Nosit se to dalo. Jen dodnes nevím, proč nám v závěrečné zprávě vychvalovali schopnost samovy-piratelnosti, s připomínkou, že bychom měli zmenšit pěnivost.

To už do nás vjel tvůrčí běs. V zápalu světové módnosti jsme vyvinuli model military. Na světle zeleném podkladě, byly tmavě zelené nepravidelné fleky. A navíc se elektrostaticky nenabíjely. Nikdo sice nevěděl proč, ale dodnes nad tím jeden ústav Akademie věd bádá.

Byli bychom dokázali více, ale vypršel termín řešení. Pak už se naše kalhotky musely začít vyrábět. A mne přearadili na vývoj vložek.

Rozvedl jsem se a přestěhoval do osmého poschodí. Tak vysoko žádná žena nedohodí.

JÁ, KALLIOPÉ

Neznám horší osud než se narodit jako múza. Jsme nesmrtelné, věčně mladé ženy. Aspoň tu ženskost se vším, co k ní patří, si mohl tatíček Zeus odpustit.

To jsem jednou v létě ležela na koupališti a rovnoměrně se opékala. Jako všichni kolem. Vedle byly tenisové kurty a na jednom z nich dva mládenci hráli zápas. Neměla jsem co dělat, tak jsem se na ně dívala. Nebyli to žádní špičkoví hráči, ale bylo na nich vidět, že je to baví. Zvláště jeden z nich hrál celým tělem, které vyjadřovalo radost ze hry a ze života. Měl nádherný, šťastný a bezstarostný smích. Mohla jsem na něm oči nechat. Za chvíli si toho všiml a podíval se na

mne pozorněji. V ten moment mezi námi přeběhla taková ta jiskra, kterou je cítit až v žaludku. Však to znáte. Pak už jsem z něj nespustila oči a on ten zápas příšerně prohrál. Prostě byl roztomilý a já v tom opět lítala jak dvacetiletá. Ten věk jsem mu později i udala a těch pár nul za tím raději zamlčela.

Po hře se šel vykoupat, pak mě polil vodou a pozval na zmrzlinu. Později jsme se dívali z nějakého kopce, jak vypadá noční město, když na něj svítí měsíc a hvězdičky. Od té doby jsme byli spolu, kdy to jenom šlo. On přestal jezdit na služební cesty a já jsem své božské poslání flinkala, no hrůza. Chodili jsme spolu do kina, tančit do vináren, jezdili jsme na výlety. Byli jsem do sebe úplně zbláznění.

Jedné noci, když se rozpadl večírek, který uspořádal u sebe v bytě, jsem to už nevydržela a políbili jsme se. Jemu zazářily oči, ale už jimi neviděl jenom mne. Ale nějakou vidinu v sobě. Potom si sedl k pracovnímu stolu a celou noc psal. Já jsem si šla raději lehnout.

Bylo to k zbláznění. Měli jsem se velice rádi, ale já jsem po něm toužila i jako žena. A on chtěl zase mne. Jednou jsme se i začali milovat, když mě políbil. Dopadlo to tak, že si vzal týden dovolené a nedělal nic jiného, než že psal. Já nána zamilovaná jsem chodila na nákupy a vařila mu jídlo.

Vydržela jsem s ním hodně let. Přestože se stal slavným spisovatelem, nepřestala jsem ho milovat. Dokázal si totiž zachovat onu šťastnou jiskru mládí. Prožil opravdu krásný a plnohodnotný život. Ale co já?

VĚNOVÁNO

Člověk se narodí a než se stačí rozkoukat, už všichni kolem vědí, jaký a čím bude. Nebo jsou o tom silně přesvědčeni. Jenže jednou nadejde okamžik, kdy člověk prohlédne. Je to jako pohled do studny. Je v ní tma, nic není pořádně vidět, obrysy se rozplývají a jen občas se podaří zahlédnout záblesk světla odraženého hladinou. Často se stává, že lidé pohled do hloubky pod sebou nevydrží, raději se odvrátí a zadívají se do slunce. Které je příjemně jasné a hřeje, ale donutí je zavřít oči. Stíny sice padnou za ně, jenže tím se lidé stanou jen plochou fotografií bez hloubky života.

Věci a lidé totiž žijí v prostoru právě tím, že se skládají ze stínů a polostínů. Bez nich jsou jen konturami, podle kterých lze určit formu, ale už ne její obsah.

Pak existují takoví lidé, kteří posbírají svoji odvalu nebo nevědomost a zadívají se do studny pozorněji. Časem si oči přivyknou na přitnutí, vidění věcí se zlepší, až nakonec uvidí v odlesku hladiny svůj vlastní obraz. Nevědomé to obvykle tak nadchne, že cítí za povinnost to oznámit všem v okolí. Denně je pak vidíme na televizních obrazovkách.

Přesto se najdou nemnozí, kteří k hloubkovým pohledům potřebují odvalu, neboť vědí, že je každé poznání bude něco stát. Když si pohlédnou do tváře, někteří se snaží hned zapomenout. Ale to už nejde.

Jiní si zase viděný obrázek dobře vryjí do paměti. Je snadné je poznat. Zvedají hlavu nad roubením jen pomalu a mlčky. Od onoho okamžiku jsou pro ně veškeré směrovky a ukazatele zbytečné, protože si sami umí hledat cestu. Necháávají na své další pouti daleko za sebou zástupy nevědomých, zbabělých a opatrných. Stávají se z nich osamělí běžci. A čím dále se dostali na své cestě, tím jsou osamělejší.

Všichni ostatní se je marně snaží dohnat, ale o berlích, kterými se vybavili, to nejde. Proto je nenávidí. I když později, časem, se vydají v jejich stopách. Občas běžcům postaví i pomník za objevení nové cesty, ale stejně je nikdy nepochopí. Nepochopí ani to, že běžci nežijí pro vytyčování nových tras, ale proto, že se našli. Jsou životní protiváhou všem divákům.

Že nás nečeká nic dobrého, jsem měl v nose už od prvního dne. Když člověk sedí na takové hromadě zlata, jako my, tak si přímo koleduje o průser.

Začalo to úplně nenápadně. Jednou večer chlapi hráli vrhcáby, když Pedro obvinil Garcíu, že švindluje. To bylo normální, jenže tentokrát došlo na nože a García Pedra zapíchl. Přitom byli oba z jedné vesnice. Ale to zlato nám všem začalo lézt na mozek. Pochopitelně, že starej dal Garcíu odsoudit a uškrtit.

Netrvalo dlouho a Manoelovi se ztratil náramek. Za dva dny ho našel, protože Šilhavý Pablo se už neprobudil. Člověk se totiž blbě probouzí s podříznutým krkem. Ale čertví, jak to vlastně bylo. Ani se nic nestačilo vyšetřit, protože Manoelo během noční hlídky zmizel. Kdo se přičinil, nebo jak k tomu došlo, se nezjistilo.

Potom začaly problémy s jídlem. Chlapi nejdřív nadávali, že se to nedá žrát a pak si došlápli na kuchaře. Chvíli se s ním hádali, a on jim tvrdil, že nemá z čeho líp vařit až někdo prokecnul, že ho viděl, jak kšeftuje s masem. Dopadlo to tak, že se s kuchařem začali mlátit a on se nedal. Tak ho utopili ve škopku s vodou. Místo něj nastoupil pomocník, ale žrádlo bylo stejně mizerný, jako předtím. Asi měl kuchtík pravdu. Tehdy jsem si všim, že nezblbli jenom chlapi ze zdola. S těmi nahoře se taky muselo něco díť, protože starej sice kvůli kuchaři nadával, ale nikoho nepotrestal.

To byla vody na Miquelův mlýn. Prej je starej už neschopnej, myslí jen na sebe, my zase utřeme nos a že se sami umíme o sebe postarat líp. Takže když jsem jednoho dne uslyšel výstřel a spadl k nám Antonio s dírou v hlavě, věděl jsem kolik uhodilo. Pro jistotu jsem se hned zašil. Ostatní se téměř hodinu mordovali, než přiběhl Miquel se zprávou, že načapal starýho, jak nás chce opustit oknem. Prý mu z okna pomohl způsobem, který se vůbec starýmu nelíbil.

Ukázalo se, že je to nebetyčná bouda. Protože když chlapi oslavovali a byli zrovna v nejlepším, objevil se starej s celou četou vyzbrojenou mušketama. Byl z toho pěkně rychlej soud a sedumnáct se jich odebralo na pouť do pekla. Včetně Miquela. Což byla starýho největší chyba, protože tak se přišlo na to, že celá vzpoura byla

dvojnásobná bouda. Když mladý Lope uklízel Miquelovy věci, našel otevřený dopis, z kterého jsme se dověděli, že to měl Miquel se starým od začátku dohodnutý a naplánovaný. Čím méně nás bude, tím víc z toho zlata zůstane starýmu.

Avšak tím, že se celá věc provalila, život se navenek uklidnil. Každý si dával bacha, aby se do něčeho nenamočil. Pak už jsme měli jen několik smrtelných úrazů. Oproti té hrůze předtím sice nestály za řeč, ale stejně jich bylo nějak moc.

Tak jsme se na naší Cordelii plavili dál a jeden hlídal druhýho. A všichni jsme se modlili, abychom tuhle plavbu měli za sebou. Těšili jsme se, jak vykročíme na pevnou zemi a nikdo nás na žádnou loď už nedostane. Doufali jsme, že už nikoho z téhle plavby nepotkáme.

Ale to nejhorší nás teprve čekalo. Když jsme měli asi dva dny plavby domů, dohonila nás anglická fregata. Byla rychlejší a obratnější, přičemž mi jsme neměli ani dost chlapů k plachtám a k dělům. Bránili jsme se, jak to šlo, ale za chvíli jsme vypadali jako řešeto. Ti blbci nás poslali ke dnu i s tím pohádkovým pokladem.